

İŞSİZLİK VE İSTİHDAMIN GÖRÜNÜMÜ

GENİŞ TANIMLI İŞSİZLİK DAR TANIMLI İŞSİZLİĞİN 2 KATI!

- GENİŞ TANIMLI İŞSİZ SAYISI 7 MİLYON 607 BİN!
- GENİŞ TANIMLI İŞSİZ PANDEMİ ÖNCESİNE GÖRE 1 MİLYON 35 BİN ARTTI!
- GENİŞ TANIMLI İŞSİZLİK ORANI YÜZDE 20,4!
- GENİŞ TANIMLI KADIN İŞSİZLİĞİ YÜZDE 28,3!

İŞSİZLİK VE İSTİHDAMIN GÖRÜNÜMÜ RAPORU

Ağustos 2022

Bu araştırma **Türkiye Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu Araştırma Merkezi (DİSK-AR)** tarafından hazırlanmış ve **10 Ağustos 2022** tarihinde kamuoyuna sunulmuştur. Bu araştırmaya ilişkin metodolojik bilgi ekte yer almaktadır.

Araştırma DİSK-AR kaynak gösterilerek kullanılabilir.

TÜRKİYE DEVRİMCİ İŞÇİ SENDİKALARI KONFEDERASYONU

Adres: Dikilitaş Mahallesi Eren Sokak No: 4 Beşiktaş, İstanbul

Tel: (0212) 291 00 05 – 291 00 06 – 258 19 66 – 258 19 67

Faks: (0212) 240 42 09 ve (0212) 296 91 24

GSM: (0533) 276 47 23

DİSK Web: www.disk.org.tr

DİSK-AR Web: arastirma.disk.org.tr

DİSK-AR e-posta: diskar@disk.org.tr

DİSK-AR sosyal medya (Twitter, Instagram): @disk_arastirma

DİSK sosyal medya (Facebook, Twitter, Instagram): @diskinsesi

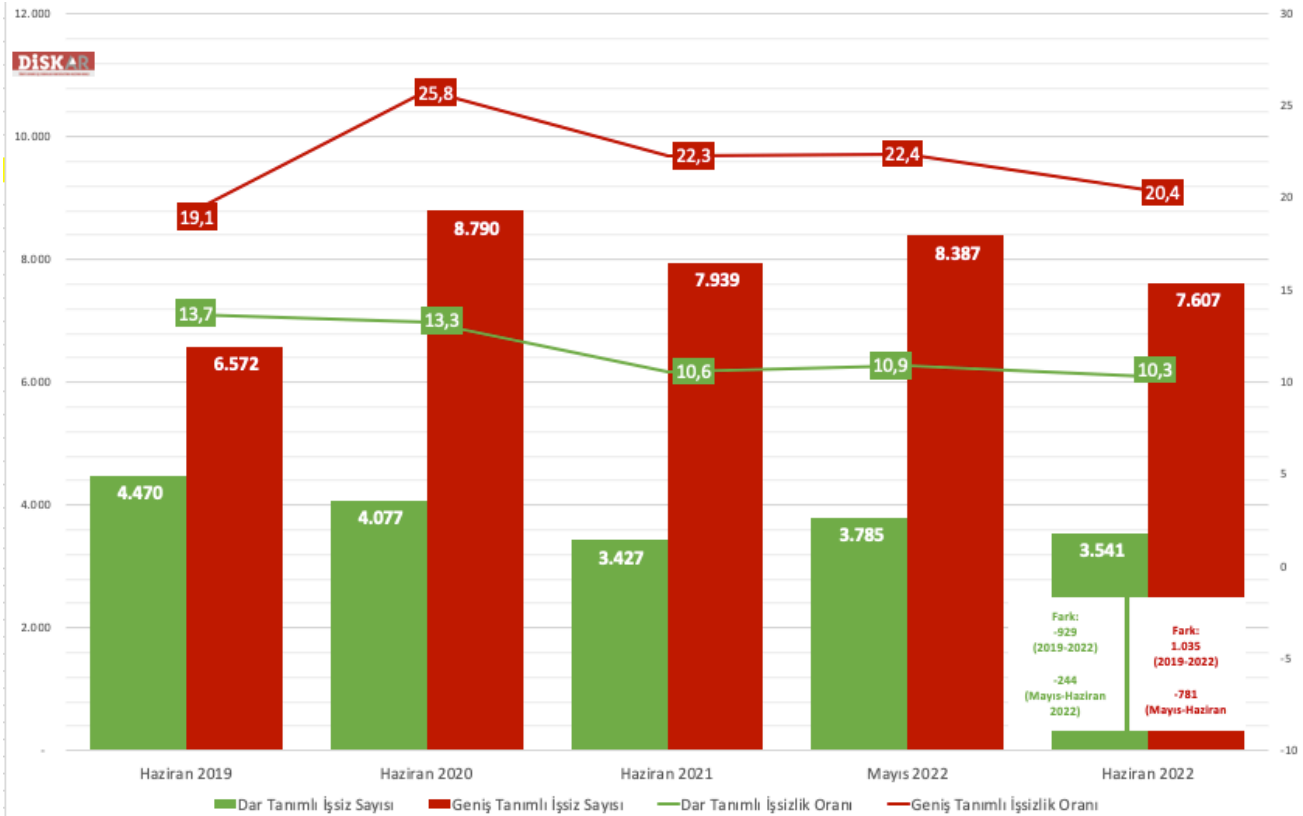
ÖZET

GENİŞ TANIMLI İŞSİZLİK DAR TANIMLI İŞSİZLİĞİN 2 KATI!

- Geniş tanımlı işsiz sayısı 7 milyon 607 bin!
- Geniş tanımlı işsiz pandemi öncesine göre 1 milyon 35 bin arttı!
- Geniş tanımlı işsizlik oranı yüzde 20,4!
- Geniş tanımlı kadın işsizliği yüzde 28,3!

TÜİK'in Haziran 2022 Hanehalkı İşgücü Araştırması (HİA) sonuçları 10 Ağustos 2022'de yayımlandı. Mevsim etkisinden arındırılmış dar tanımlı işsizlik oranı yüzde 10,3, mevsim etkisinden arındırılmış geniş tanımlı işsizlik oranı (âtil işgücü) ise yüzde 20,4 seviyesinde gerçekleşti. TÜİK'e göre Türkiye genelinde 15 ve daha yukarı yaştaki kişilerde işsiz sayısı (mevsim etkisinden arındırılmış) 2022 Haziran ayında bir önceki aya göre 136 bin kişi azalarak 3 milyon 541 bin kişi oldu.

**Grafik 1: Dar ve Geniş Tanımlı İşsiz Sayıları ile İşsizlik Oranları
(Haziran 2019-Haziran 2020-Haziran 2021-Mayıs 2022-Haziran 2022) (Bin) (Yüzde)**

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), Hanehalkı İşgücü Araştırması, Haziran 2022. DİSK-AR tarafından hazırlanmıştır.

DİSK-AR tarafından TÜİK verilerinden yararlanarak yapılan hesaplama göre **mevsim etkisinden arındırılmış geniş tanımlı işsiz sayısı** ise **Haziran 2022’de 7 milyon 607 bin kişi** olarak gerçekleşti. TÜİK’e göre Haziran 2019’da yüzde 13,7 olan işsizlik Haziran 2022’de yüzde 13,5 olarak gerçekleşti. Ancak aynı yıllarda geniş tanımlı işsizlik yüzde 19,1’den yüzde 20,4’e yükseldi (Grafik 1).

Açıklama: TÜİK’in yeni seri aylık Hanehalkı İşgücü Araştırması (HİA) verilerinin istihdam konusunda detay içermemesi nedeniyle istihdama ilişkin değerlendirmelerimizi TÜİK’in üç aylık HİA verileri üzerinden üç ayda bir yapmaya başladık. O nedenle aylık raporlarımızda istihdam değerlendirmesine yer veremiyoruz.

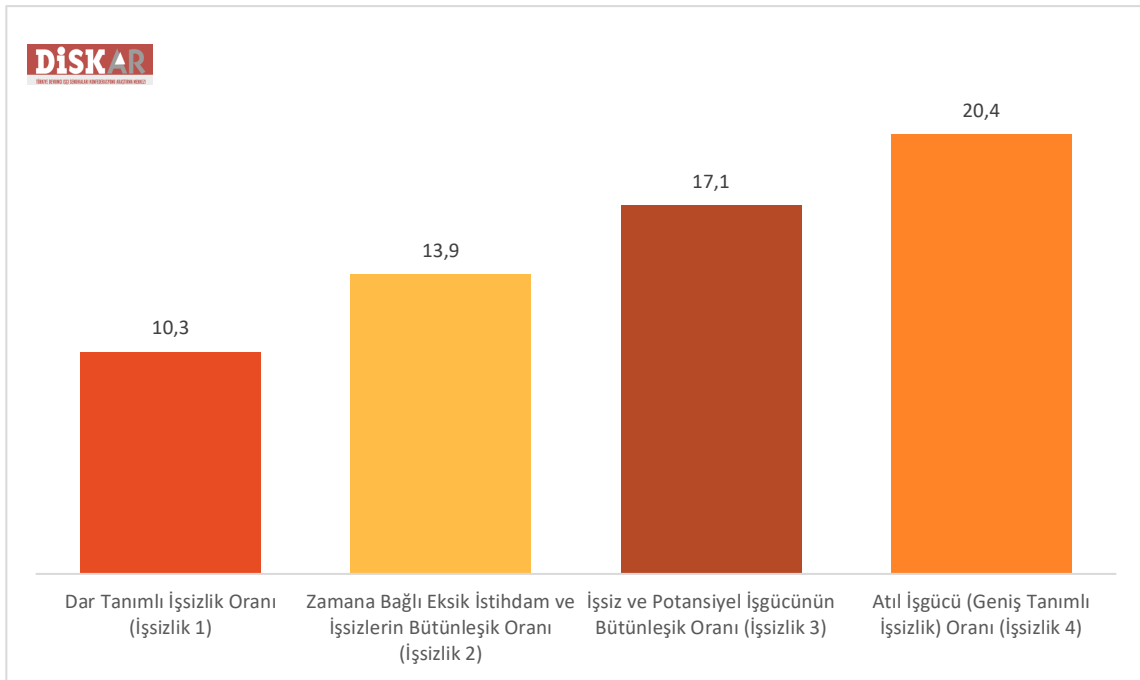
GENİŞ TANIMLI İŞSİZ SAYISI 7 MİLYON 607 BİN!

Haziran 2022 döneminde mevsim etkisinden arındırılmış (MEA) dar tanımlı işsizlik (işsizlik 1) yüzde 10,3, zamana bağlı eksik istihdam ile işsizlerin bütünleşik oranı (işsizlik 2) yüzde 13,9; işsiz ve potansiyel işgücünün bütünleşik oranı (işsizlik 3) yüzde 17,1 ve âtil işgücü oranı (işsizlik 4, geniş tanımlı işsizlik) ise yüzde 20,4 olarak açıklandı (Grafik 2).

Haziran 2019’da 318 bin olan zamana bağlı eksik istihdam (MEA) sayısı, Haziran 2022’de Covid-19 salgınının da etkisiyle 1 milyon 241 bin kişiye yükseldi. Haziran 2019’da 1 milyon 783 bin olan potansiyel işgücü sayısı ise Haziran 2022’de 2 milyon 825 bine yükseldi.

TÜİK’in âtil işgücü oranından hareketle yaptığımız hesaplama göre **mevsim etkisinden arındırılmış geniş tanımlı işsiz sayısı** Haziran 2022’de **7 milyon 607 bin** olarak gerçekleşti.

Grafik 2: İşsizlik Oranları (Mevsim Etkisinden Arındırılmış) (Haziran 2022) (Yüzde)

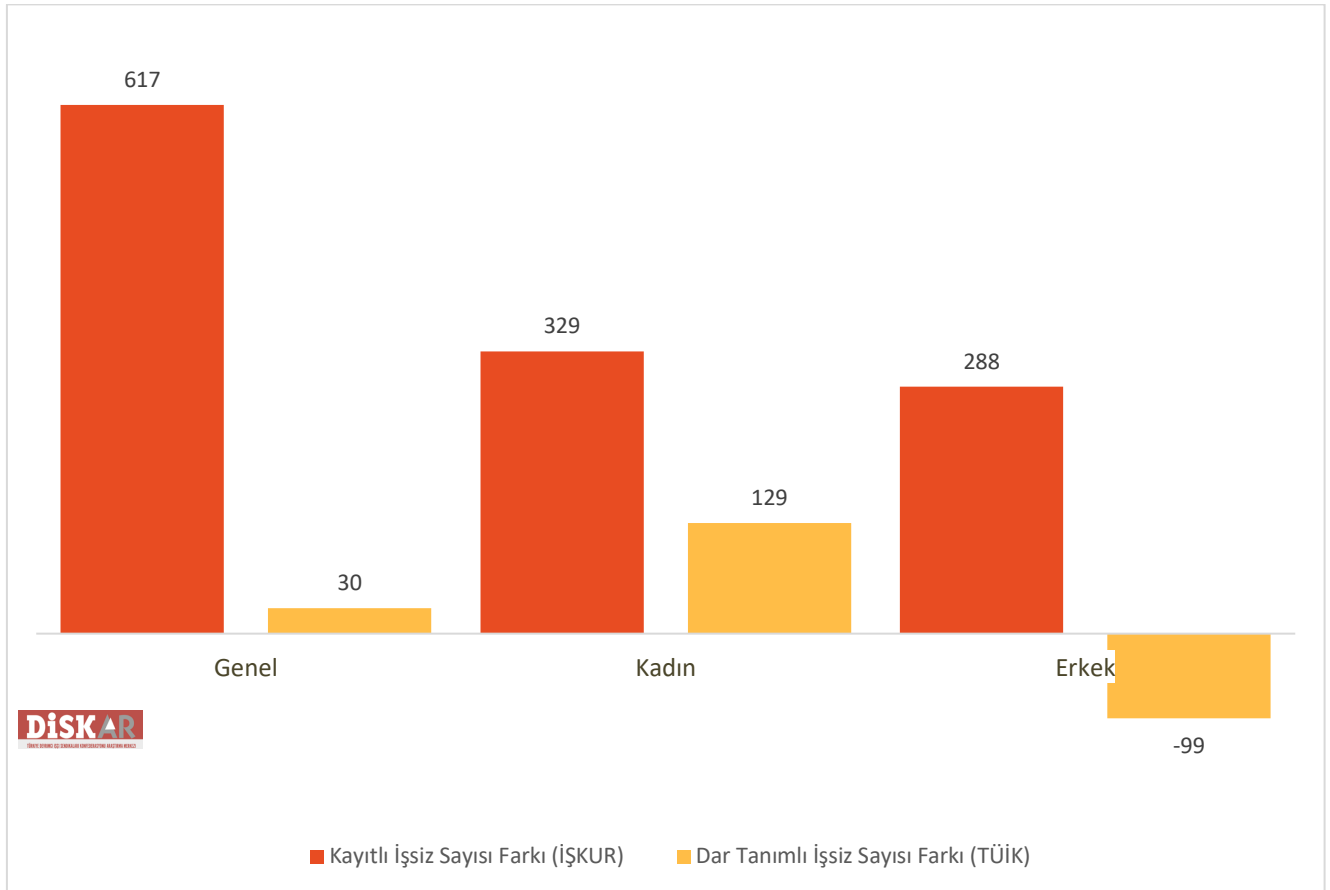
Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), Hanehalkı İşgücü Araştırması, Haziran 2022. DİSK-AR tarafından hazırlanmıştır.

TÜİK'İN İŞSİZ SAYISI İŞKUR'UN ALTINDA!

İŞKUR'un kayıtlı işsiz sayıları kayıtlara, TÜİK'in işsizlik verileri ise ankete dayalı olarak hesaplanmaktadır. İki kurumun metodolojileri farklı da olsa İŞKUR tarafından aylık istatistik bültenlerinde açıklanan kayıtlı işsiz sayıları işsizliği anlamamız açısından önemli göstergedir. Olağan seyirde İŞKUR'un kayıtlı işsiz sayılarının TÜİK'in işsiz sayılarına yansımaları beklenir. Ancak uzun bir süredir iki kurumun işsiz sayıları arasındaki farklar birbirinden zıt bir eğilim izlemektedir.

İŞKUR'un Haziran 2021 ile Haziran 2022 arasında son 1 yıllık dönemde kayıtlı işsiz sayısı 2 milyon 950 binden 3 milyon 568 bine yükseldi, kayıtlı işsiz sayısında yaklaşık yüzde 21'lik bir artış gerçekleşti. TÜİK'e göre ise son 1 yılda dar tanımlı işsiz sayısı 136 bin kişi azaldı. İŞKUR'a göre son 1 yılda toplamda 617 bin kişi işsiz olduğu için İŞKUR'a başvurdu. Bu başvuruların 329 bini kadın, 288 bini ise erkek işsizlerden oluştu (Grafik 3). Son 1 yılda İŞKUR'a kayıtlı kadın işsizlerin sayısı 329 bin iken TÜİK'e göre ise son 1 yılda kadın işsizliği 129 bin arttı. Erkek işsizliği ise 99 bin azaldı. Cinsiyete göre TÜİK ile İŞKUR arasındaki uçurumun artmaya devam ettiği görülmektedir. Bu sebeple İŞKUR ile TÜİK arasındaki sayılardaki bu uyumsuzluğun sorunlu olduğunu düşünüyoruz.

Grafik 3: İŞKUR Kayıtlı İşsiz Sayısı ile TÜİK İşsiz Sayısı Farkları (Bin) (Haziran 2021-Haziran 2022)

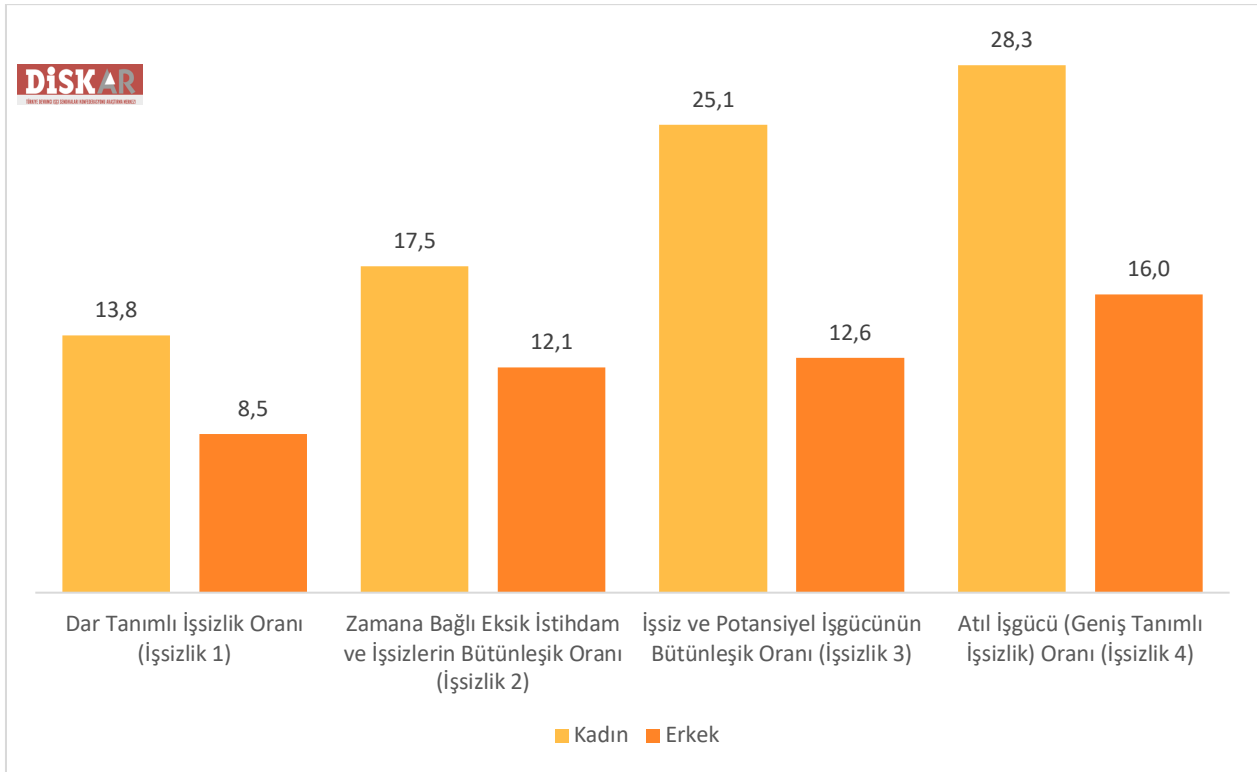
Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), Hanehalkı İşgücü Araştırması, Haziran 2021-2022. İŞKUR Aylık İstatistik Tabloları, Haziran 2021-2022. DİSK-AR tarafından hazırlanmıştır.

GENİŞ TANIMLI KADIN İŞSİZLİĞİ YÜZDE 28,3!

Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) tahminlerine göre salgının işgücü piyasalarındaki etkisi kadınlar aleyhine devam ediyor. ILO'nun güncel tahminleri çalışılan saatlerde toplumsal cinsiyet eşitliği için gerileme olduğuna işaret ediyor. Salgın öncesinde kadınlar ve erkekler arasındaki çalışılan saat farkı fazlaydı. Ancak salgın sonrasında işgücü piyasalarında beklenen toparlanma kadın ve erkekler arasındaki çalışılan saat farkını kapatmak hususunda yetersiz kaldığı ifade edilmektedir.¹ Zengin ülkeler ile yoksul ülkeler arasındaki cinsiyete göre çalışılan saat uçurumu daha da belirgin hale geliyor. Yüksek gelirli ülkelerde çalışılan saatlerdeki eşitsizlik yoksul ülkelere göre daha hızlı kapanıyor. Yine de ILO'ya göre yüksek gelirli ülkelerde dahi nispeten kapanan bu farkın salgın öncesi seviyelere getirilmesi tahminlere göre yaklaşık 30 yıl sürmesi bekleniyor.²

TÜİK'e göre de kadın işsizliği tüm işsizlik türlerinde en yüksek kategori olarak görülmeye devam ediyor. Mevsim etkisinden arındırılmış dar tanımlı işsizlik oranı erkeklerde yüzde 8,5 iken kadınlarda yüzde 13,8'e yükseldi. Geniş tanımlı işsizlik (âtil işgücü) erkeklerde yüzde 16, kadınlarda ise yüzde 28,3'a yaklaşmıştır. Geniş tanımlı kadın işsizliği ile geniş tanımlı erkek işsizliği arasındaki fark 12,3 puandır (Grafik 4).

Grafik 4: Cinsiyete Göre Mevsim Etkisinden Arındırılmış İşsizlik Oranları (Haziran 2022) (Yüzde)

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), Hanehalkı İşgücü Araştırması, Haziran 2022. DİSK-AR tarafından hazırlanmıştır.

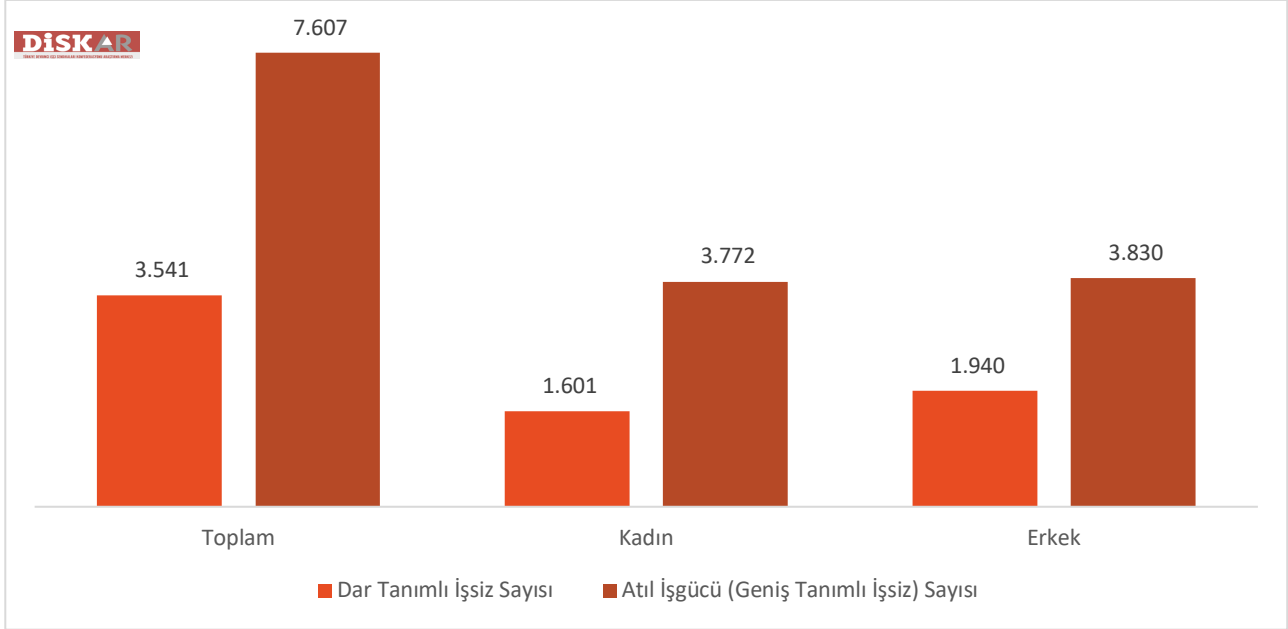
¹ ILO (2022), ILO Monitor on the world of work Ninth edition, 23 Mayıs 2022.

https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/---publ/documents/publication/wcms_845642.pdf (Erişim Tarihi: 8 Ağustos 2022).

² ILO (2022).

Zamana bağlı eksik istihdam ve işsizlerin bütünleşik oranı erkeklerde yüzde 12,1 iken kadınlarda yüzde 17,5'tir. İşsiz ve potansiyel işgücünün bütünleşik oranı erkeklerde yüzde 12,6 iken kadınlarda yüzde 25,1 seviyesindedir (Grafik 4).

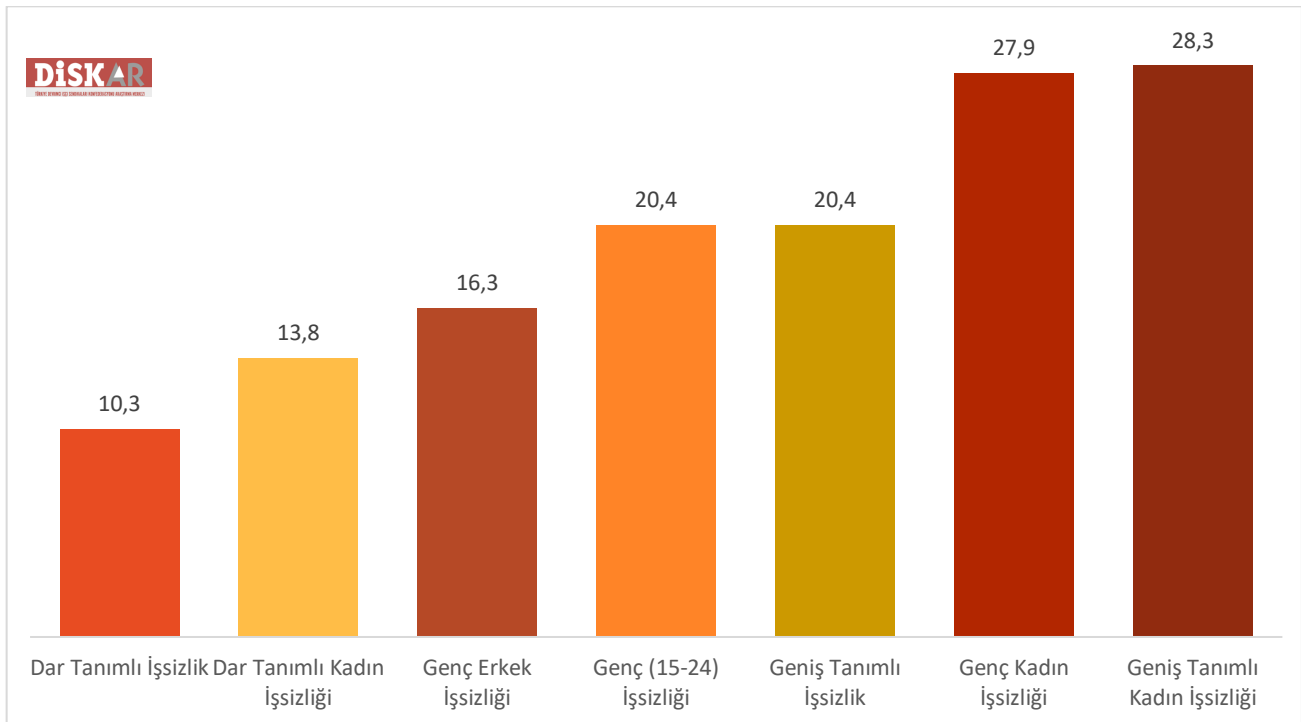
Grafik 5: Cinsiyete Göre İşsiz Sayıları (Dar ve Geniş Tanımlı) (Haziran 2022) (Bin)

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), Hanehalkı İşgücü Araştırması, Haziran 2022. DİSK-AR tarafından hazırlanmıştır.

Haziran 2022 itibarıyla kadınlarda mevsim etkisinden arındırılmış dar tanımlı işsiz sayısı 1 milyon 601 bin ve geniş tanımlı işsiz sayısı 3 milyon 772 bindir. Erkeklerde ise dar tanımlı işsiz sayısı 1 milyon 940 bin ve geniş tanımlı işsiz sayısı 3 milyon 830 bindir (Grafik 5).

Grafik 6: İşsizlik Türleri (Mevsim Etkisinden Arındırılmış) (Haziran 2022) (Yüzde)

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), Hanehalkı İşgücü Araştırması, Haziran 2022. DİSK-AR tarafından hazırlanmıştır.

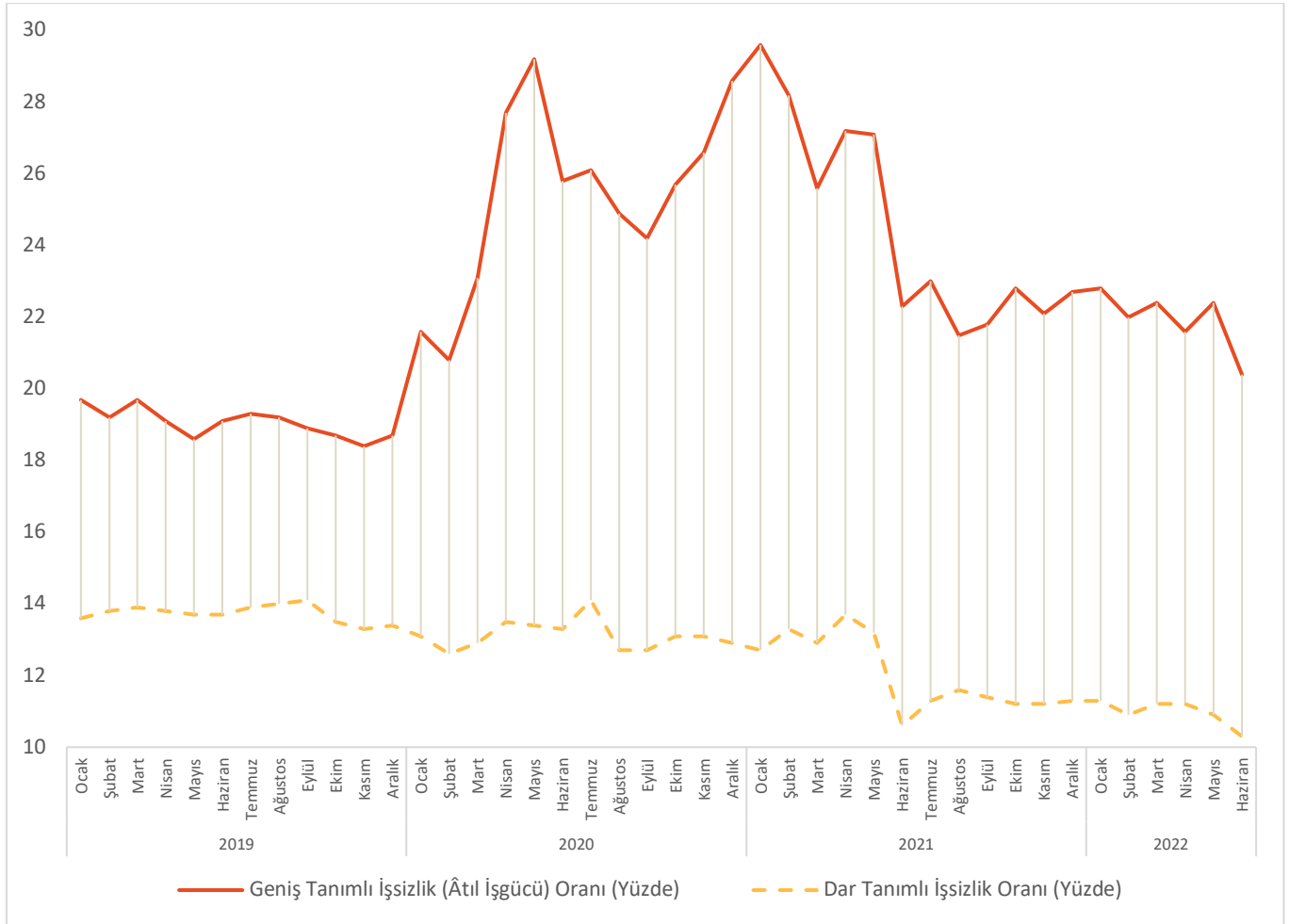
Haziran 2022 HİA verilerine göre işsizlik türlerinin en yüksek olduğu kategori bu ay da yüzde 28,3 ile geniş tanımlı kadın işsizliği oldu. İkinci yüksek işsizlik kategorisi ise genç kadınlarda gerçekleşmiştir. Haziran 2022’de genç kadın (15-24) işsizliği 27,9’dur (Grafik 6). Bilindiği gibi salgın döneminde diğer işsizlik kategorilerine göre kadın işsizlik türleri genele göre çok daha yüksek gerçekleşti ve bu eğilim devam ediyor.

GENİŞ VE DAR TANIMLI İŞSİZLİK ARASINDAKİ FARK 10,4 PUAN

Türkiye’de 2018 Eylül’de başlayan ekonomik kriz ve 2020 Mart ayından bu yana yaşanan salgınının da etkisiyle işgücü piyasası dışına çıkışı eğilimi artıyor. Zamana bağlı eksik istihdamda artış ve iş bulma ümidinin kaybedilmesine paralel olarak dar ve geniş tanımlı işsizlik oranları arasındaki fark giderek açılıyor. Örneğin, Ocak 2019’da dar tanımlı işsizlik yüzde 13,6 iken geniş tanımlı işsizlik yüzde 19,7 olarak gerçekleşmişti. Bu dönemde geniş tanımlı işsizlik dar tanımlı işsizlikten 6,1 puan yüksekti.

Haziran 2022’de ise dar tanımlı işsizlik yüzde 10,3 iken geniş tanımlı işsizlik yüzde 20,4 olarak gerçekleşti (Grafik 7). Dar ve geniş işsizlik arasındaki fark bu dönemde 10,4 puan oldu. **Dar ve geniş işsizlik arasındaki makasın bu denli açılmasının en önemli nedeni salgın dönemindeki işten çıkarma yasağının dar tanımlı işsizliği sınırlı düzeyde tutmuş olması ve işbaşında olunan sürenin azalmasıdır. Böylece dar tanımlı işsizlik sınırlı kalırken geniş tanımlı işsizlik fırlamıştır.**

Grafik 7: Türkiye’de Dar ve Geniş Tanımlı İşsizlik Oranları (Ocak 2019-Haziran 2022) (Yüzde)

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), Hanehalkı İşgücü Araştırması, Haziran 2022. DİSK-AR tarafından hazırlanmıştır.

AYRINTILI İŞSİZLİK VERİLERİ

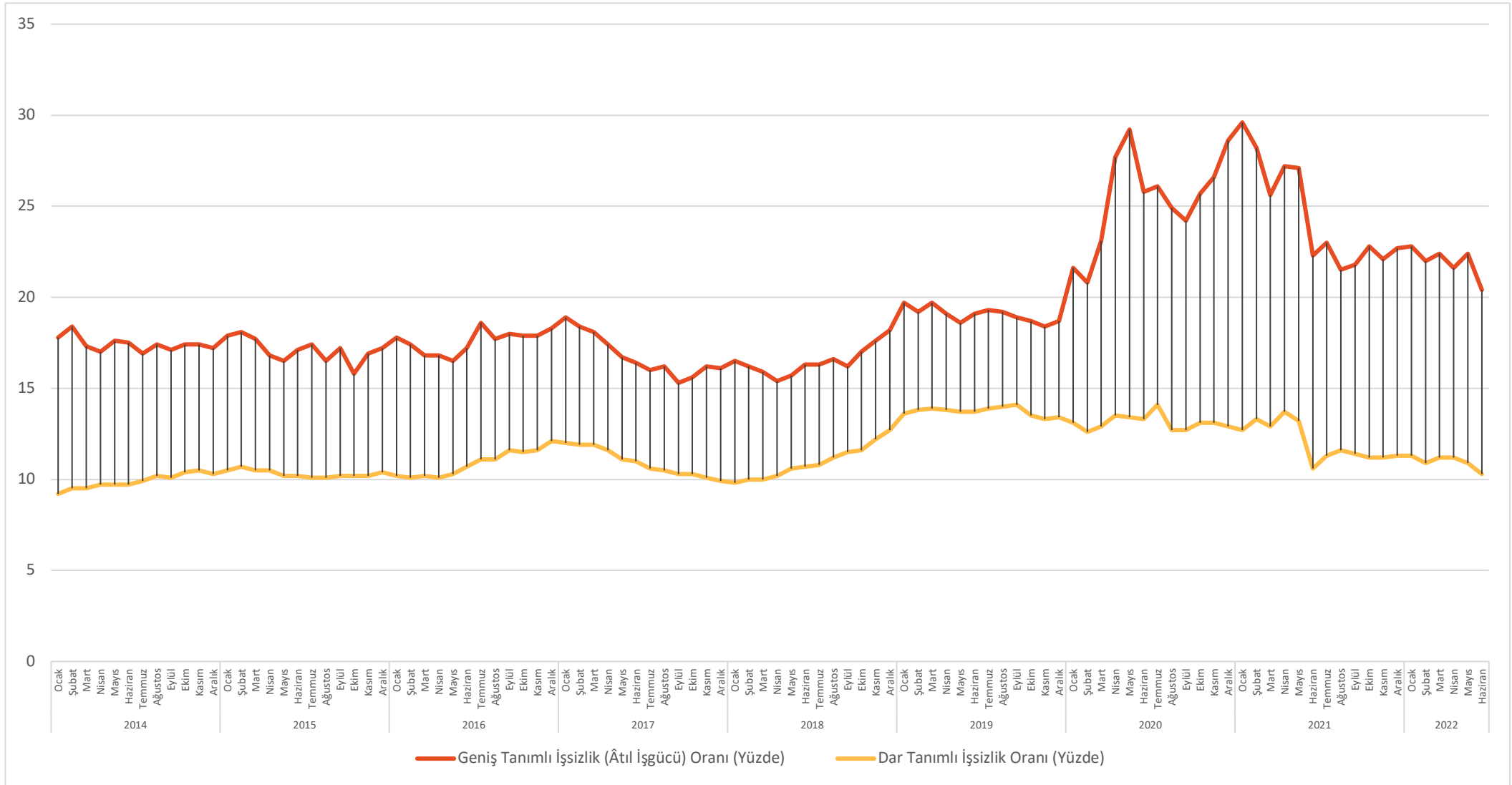
**Ek-Tablo 1: İşsizlik Türleri ve Oranları (Mevsim Etkisinden Arındırılmış)
(2014 Ocak-2022 Haziran) (Bin) (Yüzde)**

		Dar Tanımlı İşsizlik Oranı (Yüzde)	Dar Tanımlı İşsiz Sayısı (Bin)	Zamana Bağlı Eksik İstihdam ve İşsizlerin Bütünleşik Oranı (Yüzde)	Zamana Bağlı Eksik İstihdam (Bin)	Potansiyel İşgücünün ve İşsizlerin Bütünleşik Oranı (Yüzde)	Potansiyel İşgücü (Bin)	Âtıl İşgücü (Geniş Tanımlı İşsizlik) Oranı (Yüzde)	Âtıl İşgücü (Geniş Tanımlı İşsiz Sayısı) (Bin)
2014	Ocak	9,2	2.581	11,7	697	15,4	2.049	17,8	5.327
	Şubat	9,5	2.676	12,0	688	16,1	2.190	18,4	5.554
	Mart	9,5	2.691	11,9	696	15,0	1.857	17,3	5.244
	Nisan	9,7	2.761	11,9	633	14,9	1.749	17	5.143
	Mayıs	9,7	2.758	12,0	653	15,4	1.914	17,6	5.324
	Haziran	9,7	2.791	11,6	560	15,7	2.069	17,5	5.421
	Temmuz	9,9	2.812	11,4	442	15,4	1.872	16,9	5.125
	Ağustos	10,2	2.904	11,9	470	15,8	1.871	17,4	5.245
	Eylül	10,1	2.923	12,0	561	15,3	1.794	17,1	5.279
	Ekim	10,4	3.021	12,1	478	15,9	1.875	17,4	5.374
	Kasım	10,5	3.031	12,4	545	15,6	1.739	17,4	5.315
	Aralık	10,3	3.009	12,1	514	15,6	1.816	17,2	5.338
2015	Ocak	10,5	3.059	12,4	568	16,1	1.967	17,9	5.594
	Şubat	10,7	3.115	12,5	527	16,4	1.990	18,1	5.632
	Mart	10,5	3.066	12,2	506	16,1	1.964	17,7	5.536
	Nisan	10,5	3.085	12,1	472	15,3	1.667	16,8	5.224
	Mayıs	10,2	2.986	11,7	448	15,0	1.667	16,5	5.101
	Haziran	10,2	3.024	11,8	483	15,5	1.873	17,1	5.380
	Temmuz	10,1	2.988	11,6	445	16,0	2.080	17,4	5.514
	Ağustos	10,1	2.998	11,5	406	15,2	1.771	16,5	5.175
	Eylül	10,2	3.039	11,8	473	15,7	1.938	17,2	5.449
	Ekim	10,2	3.046	11,1	284	14,9	1.673	15,8	5.002
	Kasım	10,2	3.061	11,4	351	15,7	1.944	16,9	5.356
	Aralık	10,4	3.101	12,0	493	15,6	1.861	17,2	5.455
2016	Ocak	10,2	3.078	12,0	542	16,2	2.158	17,8	5.778
	Şubat	10,1	3.030	11,6	437	16,0	2.086	17,4	5.553
	Mart	10,2	3.061	11,6	412	15,5	1.869	16,8	5.343
	Nisan	10,1	3.071	11,9	538	15,1	1.776	16,8	5.385
	Mayıs	10,3	3.135	11,7	417	15,2	1.744	16,5	5.296
	Haziran	10,7	3.239	11,8	342	16,1	1.963	17,2	5.543
	Temmuz	11,1	3.370	12,2	333	17,5	2.354	18,6	6.058
	Ağustos	11,1	3.411	12,5	417	16,4	1.927	17,7	5.754
	Eylül	11,6	3.537	12,9	403	16,7	1.876	18	5.816
	Ekim	11,5	3.560	13,1	485	16,4	1.800	17,9	5.845
	Kasım	11,6	3.603	13,3	516	16,3	1.727	17,9	5.846
	Aralık	12,1	3.741	13,5	444	16,9	1.802	18,3	5.987
2017	Ocak	12	3.723	13,5	468	17,5	2.072	18,9	6.262
	Şubat	11,9	3.703	13,3	451	17,1	1.976	18,4	6.131
	Mart	11,9	3.692	13,3	431	16,8	1.823	18,1	5.946
	Nisan	11,6	3.616	12,9	421	16,2	1.734	17,4	5.771
	Mayıs	11,1	3.490	12,4	424	15,4	1.621	16,7	5.536
	Haziran	11	3.432	11,9	286	15,6	1.708	16,4	5.425
	Temmuz	10,6	3.367	11,5	272	15,1	1.662	16	5.301
	Ağustos	10,5	3.340	11,5	309	15,3	1.788	16,2	5.437
	Eylül	10,3	3.253	11,2	289	14,4	1.521	15,3	5.063
	Ekim	10,3	3.267	11,5	397	14,5	1.582	15,6	5.246
	Kasım	10,1	3.224	11,2	348	15,2	1.914	16,2	5.486
	Aralık	9,9	3.157	11,1	378	14,9	1.867	16,1	5.402

2018	Ocak	9,8	3.141	11,5	530	15,0	1.938	16,5	5.609
	Şubat	10	3.175	11,3	423	15,0	1.883	16,2	5.481
	Mart	10	3.179	11,2	391	14,7	1.766	15,9	5.336
	Nisan	10,2	3.277	11,4	378	14,2	1.487	15,4	5.142
	Mayıs	10,6	3.418	11,7	350	14,6	1.504	15,7	5.272
	Haziran	10,7	3.444	11,6	284	15,4	1.779	16,3	5.506
	Temmuz	10,8	3.506	11,8	325	15,3	1.726	16,3	5.557
	Ağustos	11,2	3.613	12,3	364	15,6	1.695	16,6	5.672
	Eylül	11,5	3.729	12,4	300	15,3	1.467	16,2	5.497
	Ekim	11,6	3.754	12,9	417	15,8	1.609	17	5.780
	Kasım	12,2	3.942	13,4	389	16,5	1.666	17,6	5.998
	Aralık	12,7	4.129	13,9	375	17,1	1.703	18,2	6.207
2019	Ocak	13,6	4.360	14,7	363	18,6	1.985	19,7	6.707
	Şubat	13,8	4.487	15,1	410	18,0	1.647	19,2	6.543
	Mart	13,9	4.556	15,2	438	18,4	1.825	19,7	6.819
	Nisan	13,8	4.474	15,0	386	18,0	1.656	19,1	6.515
	Mayıs	13,7	4.481	14,5	256	17,8	1.622	18,6	6.359
	Haziran	13,7	4.470	14,7	319	18,2	1.783	19,1	6.572
	Temmuz	13,9	4.511	14,9	336	18,3	1.765	19,3	6.612
	Ağustos	14	4.541	14,8	260	18,4	1.749	19,2	6.550
	Eylül	14,1	4.567	15,2	371	17,9	1.521	18,9	6.459
	Ekim	13,5	4.371	14,4	301	17,9	1.750	18,7	6.422
	Kasım	13,3	4.319	14,3	342	17,4	1.637	18,4	6.298
	Aralık	13,4	4.379	14,6	380	17,6	1.648	18,7	6.407
2020	Ocak	13,1	4.179	15,8	844	19,1	2.339	21,6	7.362
	Şubat	12,6	3.995	15,0	747	18,6	2.316	20,8	7.057
	Mart	12,9	3.929	15,9	904	20,3	2.813	23,1	7.646
	Nisan	13,5	3.956	18,3	1.403	23,4	3.782	27,7	9.141
	Mayıs	13,4	4.009	19,2	1.714	24,2	4.228	29,2	9.951
	Haziran	13,3	4.077	17,1	1.148	22,4	3.566	25,8	8.790
	Temmuz	14,1	4.306	18,2	1.246	22,4	3.257	26,1	8.809
	Ağustos	12,7	3.929	16,7	1.223	21,3	3.357	24,9	8.510
	Eylül	12,7	3.924	15,9	1.007	21,2	3.364	24,2	8.296
	Ekim	13,1	4.079	17,4	1.337	21,9	3.505	25,7	8.920
	Kasım	13,1	4.087	17,1	1.263	23,0	4.037	26,6	9.387
	Aralık	12,9	4.003	18,0	1.584	24,1	4.582	28,6	10.169
2021	Ocak	12,7	4.002	20,2	2.359	23,0	4.208	29,6	10.569
	Şubat	13,3	4.241	19,8	2.062	22,4	3.723	28,2	10.026
	Mart	12,9	4.193	18	1.653	21	3.326	25,6	9.171
	Nisan	13,7	4.459	19,7	1.975	21,7	3.357	27,2	9.792
	Mayıs	13,2	4.293	19,3	1.963	21,7	3.501	27,1	9.757
	Haziran	10,6	3.427	14,6	1.275	18,8	3.237	22,3	7.939
	Temmuz	11,3	3.679	15,7	1.436	19,1	3.144	23	8.258
	Ağustos	11,6	3.795	14,7	1.023	18,6	2.827	21,5	7.645
	Eylül	11,4	3.771	15	1.207	18,4	2.862	21,8	7.841
	Ekim	11,2	3.716	15,6	1.478	18,7	3.087	22,8	8.281
	Kasım	11,2	3.771	15,4	1.391	18,3	2.892	22,1	8.055
	Aralık	11,3	3.806	15,5	1.433	18,8	3.138	22,7	8.377
2022	Ocak	11,3	3.824	15,6	1.440	18,9	3.148	22,8	8.412
	Şubat	10,9	3.654	14,9	1.361	18,2	3.021	22	8.036
	Mart	11,2	3.779	15,4	1.430	18,5	3.041	22,4	8.249
	Nisan	11,2	3.841	14,7	1.204	18,4	3.032	21,6	8.078
	Mayıs	10,9	3.785	16	1.755	17,7	2.847	22,4	8.387
	Haziran	10,3	3.541	13,9	1.241	17,1	2.825	20,4	7.607

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), Hanehalkı İşgücü Araştırması, Haziran 2022. DİSK-AR tarafından hesaplanmıştır.

Ek Grafik 1: Mevsim Etkisinden Arındırılmış Dar Tanımlı ve Geniş Tanımlı (Âtıl İşgücü) İşsizlik Oranları (2014 Ocak-2022 Haziran) (Yüzde)

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), Hanehalkı İşgücü Araştırması, Haziran 2022. DİSK-AR tarafından hazırlanmıştır.

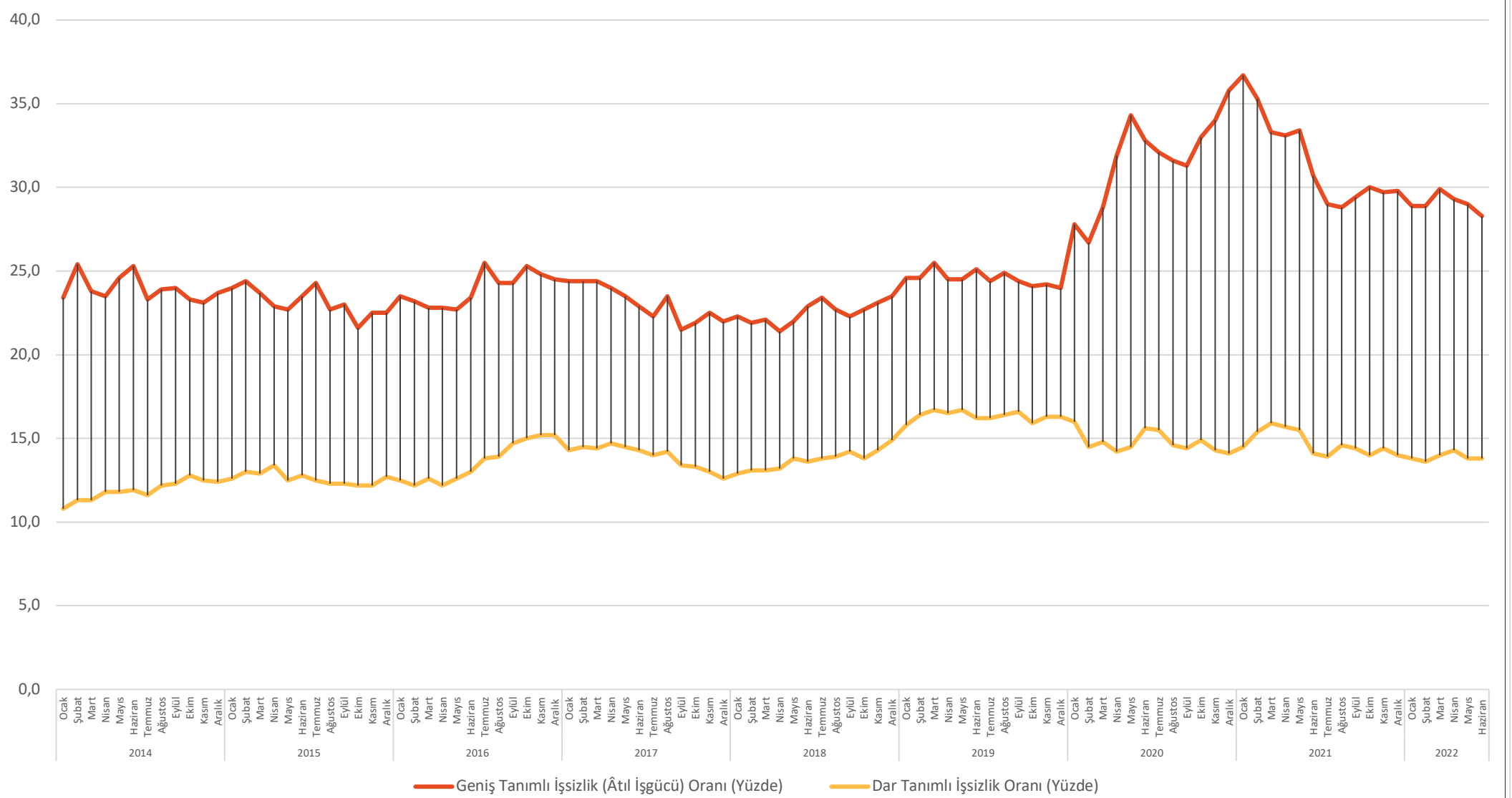
**Ek Tablo 2: Kadın İşsizlik Türleri ve Oranları (Mevsim Etkilerinden Arındırılmış)
(2014 Ocak-2022 Haziran) (Bin) (Yüzde)**

		Dar Tanımlı (Standart) İşsizlik Oranı (Yüzde)	Dar Tanımlı (Standart) İşsiz Sayısı (Bin)	Zamana Bağlı Eksik İstihdam ve İşsizlerin Bütünleşik Oranı (Yüzde)	Zamana Bağlı Eksik İstihdam (Bin)	Potansiyel İşgücününün ve İşsizlerin Bütünleşik Oranı (Yüzde)	Potansiyel İşgücü (Bin)	Âtıl İşgücü (Geniş Tanımlı İşsizlik) Oranı (Yüzde)	Âtıl İşgücü (Geniş Tanımlı İşsiz Sayısı) (Bin)
2014	Ocak	10,8	900	12,9	173	21,5	1.132	23,4	2.205
	Şubat	11,3	949	14	224	23,1	1.283	25,4	2.456
	Mart	11,3	963	13,7	202	21,6	1.115	23,8	2.281
	Nisan	11,8	1.011	14,2	207	21,4	1.050	23,5	2.268
	Mayıs	11,8	1.013	14,3	219	22,3	1.169	24,6	2.401
	Haziran	11,9	1.029	13,6	145	23,8	1.346	25,3	2.520
	Temmu	11,6	993	12,9	109	22,1	1.149	23,3	2.252
	Ağusto	12,2	1.049	14	155	22,4	1.130	23,9	2.334
	Eylül	12,3	1.060	14,2	168	22,3	1.118	24,0	2.346
	Ekim	12,8	1.132	14,3	128	22,0	1.034	23,3	2.294
	Kasım	12,5	1.106	14,3	159	21,5	1.014	23,1	2.279
	Aralık	12,4	1.104	14,1	153	22,2	1.125	23,7	2.383
2015	Ocak	12,6	1.120	14,3	155	22,5	1.142	24,0	2.417
	Şubat	13,0	1.166	14,8	163	22,8	1.141	24,4	2.469
	Mart	12,9	1.163	14,6	153	22,2	1.076	23,7	2.392
	Nisan	13,4	1.216	14,9	139	21,5	942	22,9	2.298
	Mayıs	12,5	1.137	14,1	150	21,3	1.025	22,7	2.312
	Haziran	12,8	1.181	14,3	135	22,1	1.095	23,5	2.411
	Temmu	12,5	1.140	14,1	146	22,9	1.231	24,3	2.518
	Ağusto	12,3	1.133	13,8	140	21,4	1.071	22,7	2.344
	Eylül	12,3	1.140	13,4	99	22,0	1.146	23,0	2.385
	Ekim	12,2	1.139	13,2	89	20,7	993	21,6	2.221
	Kasım	12,2	1.146	13,2	95	21,6	1.129	22,5	2.371
	Aralık	12,7	1.204	14,1	134	21,2	1.024	22,5	2.362
2016	Ocak	12,5	1.180	14,2	159	22,0	1.146	23,5	2.485
	Şubat	12,2	1.143	13,7	137	21,8	1.143	23,2	2.424
	Mart	12,6	1.188	13,8	109	21,8	1.101	22,8	2.398
	Nisan	12,2	1.143	13,8	154	21,3	1.091	22,8	2.387
	Mayıs	12,6	1.199	13,9	123	21,6	1.090	22,7	2.412
	Haziran	13,0	1.238	14,2	116	22,3	1.144	23,4	2.499
	Temmu	13,8	1.327	14,8	95	24,7	1.390	25,5	2.812
	Ağusto	13,9	1.344	15,2	121	23,2	1.162	24,3	2.628
	Eylül	14,7	1.427	16	131	23,1	1.070	24,3	2.629
	Ekim	15,0	1.477	17,1	206	23,4	1.078	25,3	2.760
	Kasım	15,2	1.500	16,9	170	23,3	1.046	24,8	2.716
	Aralık	15,2	1.513	16,5	132	23,3	1.056	24,5	2.701
2017	Ocak	14,3	1.422	15,7	136	23,2	1.146	24,4	2.703
	Şubat	14,5	1.441	15,8	133	23,1	1.119	24,4	2.693
	Mart	14,4	1.439	16	156	23,1	1.123	24,4	2.718
	Nisan	14,7	1.468	16	129	22,9	1.060	24,0	2.657
	Mayıs	14,5	1.450	15,8	127	22,3	998	23,5	2.575
	Haziran	14,3	1.436	15,1	78	22,2	1.015	22,9	2.529
	Temmu	14,0	1.406	14,8	83	21,6	979	22,3	2.468
	Ağusto	14,2	1.446	15,2	103	22,6	1.108	23,5	2.658
	Eylül	13,4	1.364	14,5	110	20,5	906	21,5	2.381
	Ekim	13,3	1.370	14,7	139	20,6	938	21,9	2.448
	Kasım	13,0	1.338	13,9	97	21,6	1.139	22,5	2.574
	Aralık	12,6	1.311	14	143	20,7	1.058	22,0	2.513
2018	Ocak	12,9	1.337	14,3	141	21,0	1.056	22,3	2.534
	Şubat	13,1	1.352	14,1	109	20,9	1.028	21,9	2.489
	Mart	13,1	1.354	14	97	21,2	1.070	22,1	2.521
	Nisan	13,2	1.376	14,3	116	20,4	946	21,4	2.438
	Mayıs	13,8	1.443	15	129	20,9	944	22,0	2.516

	Haziran	13,6	1.423	14,5	90	22,1	1.133	22,9	2.646
	Temmu	13,8	1.446	14,8	106	22,4	1.164	23,4	2.716
	Ağusto	13,9	1.459	15	112	21,7	1.039	22,7	2.610
	Eylül	14,2	1.498	15,1	95	21,5	981	22,3	2.573
	Ekim	13,8	1.443	15	125	21,7	1.054	22,7	2.622
	Kasım	14,3	1.500	15,3	104	22,2	1.064	23,1	2.668
	Aralık	14,9	1.573	16,2	138	22,2	991	23,5	2.702
2019	Ocak	15,8	1.682	16,9	115	23,6	1.083	24,6	2.880
	Şubat	16,4	1.759	17,5	115	23,7	1.020	24,6	2.894
	Mart	16,7	1.805	17,7	103	24,6	1.124	25,5	3.032
	Nisan	16,5	1.779	17,3	85	23,7	1.016	24,5	2.880
	Mayıs	16,7	1.790	17,2	58	24,0	1.038	24,5	2.886
	Haziran	16,2	1.729	17,2	102	24,3	1.133	25,1	2.964
	Temmu	16,2	1.734	17	81	23,7	1.044	24,4	2.858
	Ağusto	16,4	1.735	17	68	24,3	1.113	24,9	2.916
	Eylül	16,6	1.770	17,7	121	23,4	953	24,4	2.844
	Ekim	15,9	1.693	16,7	90	23,3	1.036	24,1	2.819
	Kasım	16,3	1.751	17	74	23,6	1.024	24,2	2.849
	Aralık	16,3	1.736	17	75	23,4	987	24,0	2.798
2020	Ocak	16,0	1.656	18,3	236	25,9	1.380	27,8	3.272
	Şubat	14,5	1.477	16,8	231	24,7	1.373	26,7	3.081
	Mart	14,8	1.395	17,5	260	26,5	1.512	28,8	3.167
	Nisan	14,2	1.305	18,5	396	28,3	1.809	31,9	3.510
	Mayıs	14,5	1.349	19,2	439	30,5	2.145	34,3	3.932
	Haziran	15,6	1.505	19	331	29,9	1.975	32,8	3.811
	Temmu	15,5	1.517	18,8	318	29,3	1.900	32,1	3.735
	Ağusto	14,6	1.434	17,9	318	28,9	1.962	31,6	3.714
	Eylül	14,4	1.405	17,4	287	28,8	1.960	31,3	3.651
	Ekim	14,9	1.459	19	395	29,6	2.031	33,0	3.885
	Kasım	14,3	1.399	18,2	377	30,9	2.339	34,0	4.115
	Aralık	14,1	1.387	18,2	404	32,6	2.701	35,8	4.492
2021	Ocak	14,5	1.453	21,6	706	31,0	2.385	36,7	4.544
	Şubat	15,4	1.574	21,7	646	30,0	2.136	35,3	4.356
	Mart	15,9	1.633	20,5	470	29,4	1.960	33,3	4.063
	Nisan	15,7	1.641	21,3	589	28,3	1.844	33,1	4.075
	Mayıs	15,5	1.580	20,4	505	29,3	2.000	33,4	4.085
	Haziran	14,1	1.465	17,9	390	27,6	1.927	30,7	3.783
	Temmu	13,9	1.505	17,4	374	26	1.760	29	3.639
	Ağusto	14,6	1.554	17,3	284	26,5	1.715	28,8	3.553
	Eylül	14,4	1.547	17,7	361	26,5	1.782	29,4	3.689
	Ekim	14	1.523	17,9	427	26,6	1.872	30	3.822
	Kasım	14,4	1.585	18,8	485	25,9	1.709	29,7	3.779
	Aralık	14	1.559	18	443	26,4	1.872	29,8	3.874
2022	Ocak	13,8	1.535	17,7	439	25,5	1.757	28,9	3.731
	Şubat	13,6	1.511	17,6	449	25,4	1.766	28,9	3.727
	Mart	14	1.538	18,3	472	26,3	1.832	29,9	3.842
	Nisan	14,3	1.628	18,2	450	25,9	1.795	29,3	3.873
	Mayıs	13,8	1.598	18,3	518	25,1	1.741	29	3.857
	Haziran	13,8	1.601	17,5	426	25,1	1.745	28,3	3.772

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), Hanehalkı İşgücü Araştırması, Haziran 2022. DİSK-AR tarafından hesaplanmıştır.

Ek Grafik 2: Kadın İşsizlik Oranları, Mevsim Etkisinden Arındırılmış Dar Tanımlı ve Geniş Tanımlı (Âtıl İşgücü) (2014 Ocak-2022 Haziran) (Yüzde)

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), Hanehalkı İşgücü Araştırması, Haziran 2022. DİSK-AR tarafından hazırlanmıştır.

İŞSİZLİKLE MÜCADELE ÖNERİLERİ

- “Herkesin çalışması için, herkesin daha az çalışması” ilkesi doğrultusunda haftalık çalışma süresi gelir kaybı olmaksızın 37,5 saate, fazla mesailer için uygulanan yıllık 270 saat sınırı, 90 saate düşürülmelidir.
- Uluslararası Çalışma Örgütü’nün (ILO) “insana yaraşır iş” yaklaşımı temelinde herkese güvenceli ve nitelikli işler sağlanmalıdır.
- İş Yasasının 25/II. Maddesi yeniden düzenlenmeli ve keyfi işten çıkarmalar sona ermelidir.
- İşsizlik sigortası ödeneğinden yararlanma koşulları ve ödenek miktarı iyileştirilmelidir.
- İşsizlik Sigortası Fonu’nun amaç dışı kullanımına son verilmelidir. Fon’dan işverenlere dönük teşvik ve destekler sona erdirilmelidir.
- İstihdam artışlarında kamunun payı dikkate değerdir. Kamu istihdamının artırılması, kamuda eğreti ve güvencesiz çalışma biçimleri yerine, kadrolu ve güvenceli istihdam artışının sağlanması yaşamsal önemdedir. Kamu girişimciliği ve hizmetleri istihdam yaratacak şekilde yeniden ele alınmalı ve kamuda personel açığı derhal kapatılmalıdır.
- İşbaşında eğitim adı altında çırak, stajyer, kursiyerlerin ve bursiyerlerin ucuz işgücü deposu olarak kullanılması uygulamasına son verilmelidir.
- Uluslararası çalışma normları doğrultusunda herkese en az bir ay ücretli yıllık izin hakkı tanınmalıdır.
- Sendikal hak ve özgürlüklerin kullanımı güvence altına alınmalı, sendikal barajlar kaldırılmalı, herkesin sendika hakkını özgürce kullanabilmesi için gerekli yasal düzenlemeler yapılmalıdır.
- Kadın istihdamının artırılması ve işsizliğin azaltılması için işgücü piyasalarındaki cinsiyetçi uygulamalara son verilmeli, ev içi bakım hizmetleri devletin gereken nitelikli, yaygın ve ücretsiz bakım hizmetlerini sağlaması ile kadının üzerinden alınmalıdır.

EK: METODOLOJİK AÇIKLAMALAR

TÜİK'in Hanehalkı İşgücü Araştırması (HİA) Yönteminde Yaptığı Değişiklikler

TÜİK Mart 2021'den başlayarak Hanehalkı İşgücü Araştırması (HİA) kapsamında önemli bir revizyona gitti. TÜİK'in yeni metodolojisinde en dikkat çeken unsur dar tanımlı işsizliğin yanında DİSK-AR tarafından uzun süredir hesaplanan geniş tanımlı işsizliğe benzer şekilde üç yeni işsizlik oranıyla birlikte toplam 4 farklı alternatif işsizlik oranının hesaplanması oldu. Metodoloji revizyonu ile yalnızca hesaplama yöntemlerinde değil, soru formunda ve tanımlarda da değişikliğe gidildi.³

TÜİK, HİA'da kullandığı tanımlarda ILO'nun 19. Çalışma İstatistikçileri Konferansı'nda yeniden belirlenen çalışma türleri, *istihdam*, *işsizlik* ve *potansiyel işgücü* tanımları doğrultusunda değişiklikler yaptı. Böylece çalışma türleri *kendi tüketimi için üretim*, *istihdam*, *ücretsiz staj*, *gönüllü çalışma* ile ücretsiz toplum hizmeti, mahkumlarca yapılan ücretsiz çalışmalar ve ücretsiz askerlik gibi çalışmalarını kapsayan *diğer çalışma türleri* olmak üzere beş ayrı gruba ayrıldı.

Metodolojide istihdam ve işsizlik tanımları ve kapsamlarında da değişiklik yapıldı. Revizyon öncesi dönemde kendi tüketimi için üretim yapan çiftçiler yıllık gıda harcamalarının yarısından fazlasını karşılıyorsa istihdamda sayılıyordu. Revizyon ile birlikte kendi tüketimi için üretim yapanlar çıkarılarak istihdam kapsamı daraltıldı. İstihdam tanımı metodolojide "*referans dönemi boyunca ücret veya kar elde etmek amacıyla üretim veya hizmet sağlamak için herhangi bir faaliyette bulunanlar*" olarak belirtilmiştir.

Bilindiği gibi **istihdam işbaşında olanlar** ve **işbaşında olmayanlar** olarak iki gruba ayrılmaktadır. Revizyon öncesinde işbaşında olmayanlar grubundaki ücretli veya maaşlılardan "*istihdam ilişkisi devam eden ve üç ay içinde işlerine döneceklerini düşünenler ile işbaşında olmayıp gelirinin en az yarısını elde edenler*" ve yevmiyelilerden "*gelirinin en az yarısını alanlar*" istihdamda sayılırken, kendi hesabına çalışanlar ile işverenler geçici olarak işten uzak olsalar da istihdamda kabul ediliyordu. Dolayısıyla işbaşında olmayan kişilerin istihdamda olmaları işteki durumlarına bağlıydı. **Yeni tanım ve kapsamda işbaşında olmayanların istihdamda sayılma durumları işten uzak kaldığı süreye, iş ile ilişkisinin devamı ve işe geri dönüş duruma bağlandı.**

TÜİK'in değişikliğe gittiği bir diğer tanım **işsizlik** oldu. Revizyon öncesi dönemde TÜİK, "*referans dönemi içinde istihdam halinde olmayan (kâr karşılığı, yevmiyeli, ücretli ya da ücretsiz olarak hiçbir işte çalışmamış ve böyle bir iş ile bağlantısı da olmayan) kişilerden iş bulmak için son 4 hafta içinde iş arama kanallarından en az birini kullanmış ve 2 hafta içinde işbaşı yapabilecek durumda olan veya üç ay içinde başlayabileceği bir iş bulmuş/kendi işini kurmuş ancak işe başlamak ya da işbaşı yapmak için çeşitli eksikliklerini tamamlamak amacıyla bekleyenler*" işsiz olarak tanımlamaktaydı. Yeni işsizlik tanımı ise "*referans döneminde istihdamda olmayan kişilerden iş bulmak için son 4 hafta içinde aktif bir iş arama kanalını kullanarak iş arayan veya iş bulmuş olduğu için iş aramayan ve üç ay içerisinde işe başlayacak kişileri*" kapsamaktadır. **Böylece işsizlik için iş arama kanalları değiştirilerek aktif iş arama kanallarına başvuru koşulları getirildi.**

³ TÜİK'in HİA metodolojisindeki değişikliklerin tümüne erişmek için:
https://www.tuik.gov.tr/indir/metodolojikDokumanlar/hia_metod_tr.pdf (Erişim: 18 Mart 2021).

Kuşkusuz işsizlikle ilgili en önemli gelişme TÜİK'in metodolojisine eklediği ve “**işgücüne ilişkin tamamlayıcı göstergeler**” adını verdiği 4 farklı işsizlik hesaplama türleri olmuştur. Yeni metodolojide işsizlik türleri *standart (dar tanımlı) işsizlik, zamana bağlı eksik istihdam ile işsizlerin bütünleşik oranı, işsiz ve potansiyel işgücünün bütünleşik oranı ve âtil işgücü oranı* olmak üzere dört farklı tür olarak yer alıyor. TÜİK'in işsizlik türlerini hesaplama yöntemi aşağıdaki kutuda yer almaktadır.

Kutu: TÜİK Tarafından Açıklanan Dar Tanımlı İşsizlik, Tamamlayıcı İşgücü Göstergeleri ile DİSK-AR'ın Geniş Tanımlı İşsizliğin Hesaplanma Yöntemleri

Standart (dar tanımlı) işsizlik oranı

$$(İşsiz sayısı / İşgücü) \times 100$$

Zamana bağlı eksik istihdam ve işsizlerin bütünleşik oranı

$$[(İşsiz + Zamana bağlı eksik istihdam) / İşgücü] \times 100$$

İşsiz ve potansiyel işgücünün bütünleşik oranı

$$[(İşsiz + Potansiyel işgücü) / (İşgücü + Potansiyel işgücü)] \times 100$$

Âtil işgücü oranı

$$[(Zamana bağlı eksik istihdam + İşsiz + Potansiyel işgücü) / (İşgücü + Potansiyel işgücü)] \times 100$$

DİSK-AR'ın kullandığı geniş tanımlı işsizlik oranı

$$[(İşsiz + Zamana bağlı eksik istihdam + İş aramayıp çalışmaya hazır oranlar + Ümitsiz işsizler + Mevsimlik çalışanlar) / (İşgücü + İş aramayıp çalışmaya hazır oranlar + Ümitsiz işsizler + Mevsimlik çalışanlar)] \times 100$$

TÜİK tarafından hesaplanan işsiz ve potansiyel işgücünün bütünleşik oranı ile âtil işgücü oranında ifade edilen **potansiyel işgücü** kavramı TÜİK metodolojisinde “*çalışma çağındaki nüfusa dahil olup, referans döneminde ne istihdamda ne de işsiz olan kişilerden; iş arayan fakat kısa süre içerisinde işbaşı yapabilecek durumda olmayanlarla, iş aramadığı halde çalışma isteği olan ve kısa süre içerisinde işbaşı yapabilecek durumda olan kişiler*” olarak tanımlanmıştır. Açıklanan eski tablolardaki hangi verileri içerdiği açıklanmamış olsa da **iş aramayıp çalışmaya hazır olanlar** kategorisindeki ümitsiz işsizler ve diğer grubunu kapsadığı söylenebilir.

Bilindiği gibi **DİSK-AR'ın geniş tanımlı işsizlik hesaplaması** dar tanımlı işsiz, zamana bağlı eksik istihdam, iş aramayıp çalışmaya hazır olanlar (diğer ve ümitsiz işsizler) ile mevsimlik çalışanların sayısının toplamının, geniş işgücüne (işgücü, çalışmayıp hazır olanlar ve mevsimlik çalışanlar) bölünmesiyle elde edilmektedir (Ayrıntılı metodoloji notu için DİSK-AR İşsizlik ve İstihdamın

Görünümü raporlarına bakılabilir). TÜİK'in "âtil işgücü oranı" olarak hesapladığı işsizlik türü ile DİSK-AR geniş işsizlik hesaplaması bu bakımdan benzerlik göstermektedir.

TÜİK'in revizyon sonrası gerçekleştirdiği diğer önemli değişiklik ise TÜİK'in artık haber bülteninde manşet işsizlik oranı olarak mevsim etkisinden arındırılmış göstergeleri kullanmaya başlaması oldu. Değişikliğin gerekçesi olarak mevsimden kaynaklı etkilerin geçici olmaları sebebiyle genel eğilimin gözlemlenmesini engelliyor olması gösterildi.

Yapılan bu kapsamlı revizyonla alternatif işsizlik türlerinin hesaplamasına başlanması olumlu olsa da yayımlanan verilerin ayrıntıları sınırlı oldu. Geçmişte haber bültenleri ile birlikte istihdamda olanlardan işbaşındakiler ve bunların haftalık ortalama fiili çalışma süresi, iş aramayıp çalışmaya hazır olanların (ümitsizler ve diğer) bulunduğu işgücüne dahil olmama nedenleri, kamu sektörü istihdamına ilişkin veriler, iş arama sürelerine göre işsizler ve eğitim durumuna göre işgücü durumu gibi veriler de kamuoyuyla paylaşılmaktaydı. Revizyon sonrası dönemde yayımlanan HİA'da işgücüne ilişkin tamamlayıcı göstergeler, 15 ve üzeri yaştakilerin temel işgücü göstergeleri, ekonomik faaliyete göre istihdam edilenler ile kayıtlı olma durumuna göre istihdam edilme durumu ve bunların mevsim etkisinden arındırılmış verilerinin bulunduğu tablolar yer aldı.

TÜİK, açıkladığı HİA bültenlerinin kapsadığı dönemde de değişiklik yaptı. Bilindiği gibi HİA verileri daha önce üçer aylık hareketli ortalama ile hesaplanıyordu. Revizyon ile birlikte veriler aylık olarak hesaplanmaya başladı. Revizyonun sebebi olarak üç aylık hareketli ortalama bültenin yayımlandığı aylık dönemdeki eğilimi yansıtmaması gösterildi. Bu değişiklik sebebiyle geçmiş veriler üç aylık hareketli ortalama yerine aylık olarak revize edildi. Ayrıca, aylık veriler dışında detaylı işgücü göstergelerinin yer alacağı çeyreklik ve yıllık haber bültenlerinin yayımlanmasına da devam edileceği belirtildi. Bu nedenle, **DİSK-AR İşsizlik ve İstihdamın Görünümü raporları da bundan sonra özet ve sınırlı verileri içeren aylık raporlar ile detaylı verilerin açıklanmasıyla ayrıntılı üç aylık raporlar olarak hazırlanıp yayımlanacak.**

Bilindiği gibi Covid-19 döneminde Haziran 2020'den başlayarak DİSK-AR İşsizlik ve İstihdamın Görünümü raporlarında ILO yöntemini kullanarak Covid-19'un yarattığı iş kaybını hesaplamaya başlamıştık. Yaptığımız hesaplama istihdamda olanlardan işbaşındakilerin sayısı ve onların haftalık ortalama fiili çalışma sürelerine dayanıyor (ILO'nun eşdeğer tam zamanlı istihdam kaybı hesaplaması için Haziran 2020-Mart 2021 arası yayımlanmış DİSK-AR İşsizlik ve İstihdamın Görünümü raporlarına bakılabilir). TÜİK yeni veri açıklama yöntemi nedeniyle ham verilerde bu ayrıntılara erişemediğimiz için bu hesaplamayı aylık olarak yapamıyoruz. **TÜİK'in açıkladığı aylık veriler, tüm dünyada büyük iş ve gelir kayıpları yaratan Covid-19'un işgücü piyasasındaki etkisinin detaylı ve aylık olarak ölçülebilmesi için yeterli değildir.** Üç aylık ayrıntılı veriler açıklandığında daha yaptığımız gibi Covid-19 nedeniyle yaşanan iş kaybını hesaplamaya devam etmeyi umuyoruz.